

Betreft: Grote waternavel
 Locatie: Bloemendalerpolder
 Datum: 28 september 2018
 Ecoloog: 5.1.2e
 Steller: 5.1.2e 5.1.2e, ecooloog

Grote waternavel versus platte schijfhoren

De grote waternavel is een invasie exoot. Handel en bezit is verboden in Nederland. De grote waternavel verspreidt zich vegetatief via wortelstokken en via losgelaten stengeldeeltjes. Een deeltje van 1 cm is – mits voorzien van een knoop – al voldoende voor een nieuwe vestiging. De plant is zeer levenskrachtig, de met het schone op de oever getrokken planten kunnen zich vanuit de oever weer vestigen in de sloot. Afvoeren en composteren is de enige optie. Overzetten van de soort uit de sloten naar – nog niet geïnfecteerde sloten moet worden voorkomen.

In de Bloemendalerpolder is de platte schijfhoren bekend. Conform de ontheffing moeten planten en slib uit de te dempen sloten worden overgezet naar – bij voorkeur nieuwe – sloten die niet worden gedempt.

Het dilemma is dat bij het overzetten van de planten t.b.v. de platte schijfhoren ook de grote waternavel wordt overgezet. Wat leidt tot woekering in de nieuwe watergang en ter plekke uitsterven van de platte schijfhoren. Ook zijn watergangen waarin de grote waternavel woekert ongeschikt als voortplantingswater voor heikikker, rugstreeppad en andere amfibieën. Vissen zullen in de overwoekerde sloten evenmin voorkomen. Door de woekering ontstaat een gesloten plantendek boven de watergang. Daardoor zal het zuurstofgehalte sterk afnemen en het dierlijk leven wegtrekken of afsterven. Ook waterplanten sterven af, waardoor de verrotting het laatste zuurstof verbruikt. Kortom voorkomen moet worden dat de grote waternavel de watergangen infecteert. Dat geldt voor de watergangen in het compensatiegebied en binnen het toekomstige woongebied.

Werkwijze

Binnen de schermen is de grote waternavel gekarteerd (d.w.z. de verspreiding is op kaart ingetekend). Daarbij is onderscheidt gemaakt tussen grote groeiplekken en individuele planten. De groeiplekken zijn vastgelegd met een camera voorzien van GPS (er worden foto's gemaakt waarbij de locatie is vastgelegd).

Op basis van deze kartering is zichtbaar welke slootdelen geen planten van de grote waternavel bevatten. Met behulp van deze gegevens is bepaald welk deel van de vegetatie en slib veilig kan worden overgezet.

Voor de komende jaren wordt beleid ontwikkeld om de verspreiding van de grote waternavel terug te dringen, en bijvoorkeur de grote waternavel in de Bloemendalerpolder uit te roeien. Dat om problemen in de toekomst beheerbaar te houden en woekeringen te

voorkomen. Naast de effecten op het voorkomen van de beschermde watergebonden soorten in het compensatiegebied zijn enkele aspecten van belang:

- afvoer van water kan stagneren door de woekering;
- woekering van één soort (grote waternavel, eendenkroos) geeft een negatief beeld;
- rotting kan leiden tot (kortstondig) stankoverlast.

Marges

De grote waternavel is een zeer snelle verbreider. Daarom wordt een veilige afstand aangehouden van 10 meter vanaf een grote groeiplek en vijf meter vanaf een individuele plant. Uitzondering is als blijkt dat verspreid over de sloot grote groeiplekken of verscheidene individuen voorkomen. Op dat moment wordt er geen materiaal overgezet uit de gehele sloot.

Resultaten

De sloten binnen het afgeschermd deel van de Bloemendalerpolder zijn in september gekarteerd op het voorkomen van grote waternavel c.q. op plekken waar geen grote waternavel aanwezig is. Van de groeiplekken en van individuele planten zijn foto's gemaakt met plaatsaanduiding via GPS. Uit de inventarisatie blijkt dat (vrijwel) alle sloten groeiplekken bevatten met grote waternavel. Op de kaart zijn de sloten c.q. de groeiplekken ingetekend waar de grote waternavel is aangetroffen.

Op basis van de aangetroffen groeiplekken is bepaald welke sloten c.q. slootdelen "schoon" zijn. Vanuit deze schone slootdelen wordt – conform de ontheffing – de acties uitgevoerd om de platte schijfhoren over te zetten naar nieuw gegraven waterpartijen in het compensatiegebied. De schone slootdelen staan op de tweede kaart.

Gebleken is dat het alleen voor één sloot verantwoord is alle vegetatie over te zetten naar de nieuwe waterpartijen in D3. De andere sloten zijn allemaal geïnfecteerd met de grote waternavel.

Bronnen ecologie

Anonymus (2006) *Hydrocotyle ranunculoides*. European and Mediterranean Plant Protection Organization.

Baas, W.J. & W.J. Holverda 1996a. *Hydrocotyle ranunculoides* L.f.: infiltrant in waterland? Gorteria 21 (6): 193-198.

Baas, W.J. & W.J. Holverda 1996b. *Hydrocotyle ranunculoides* L.f. (Grote waternavel): de stand van zaken. Gorteria 22 (6): 164-165.

Baas, W.J. & H. Duistermaat (1998) De opmars van grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides* L.f.) in Nederland, 1996-1998. Gorteria 24: 77-82.

Hussner, A. & C. Meyer (2008) The influence of water level on the growth and photosynthesis of *Hydrocotyle ranunculoides* L.fil. Flora 204 (2009) 755-761

Hussner, A. & R. Lösch (2007) Growth and photosynthesis of *Hydrocotyle ranunculoides* L. fil. In Central Europe. Flora 202 (2007) 653-660

Hussner, A., Deys, L. & Valkenburg, J. van (2012) Invasive Alien Species Fact Sheet – *Hydrocotyle ranunculoides*. Online Database of the European Network on Invasive Alien Species.

www.nederlandsesoorten.nl

Bronnen bestrijding

Anonymus (2008) Bestrijding Grote waternavel. Waterschap Hollandse Delta.

Anonymus (2013) Een efficiënte aanpak van invasieve exoten in en rond de waterloop. Invexo, Wageningen.

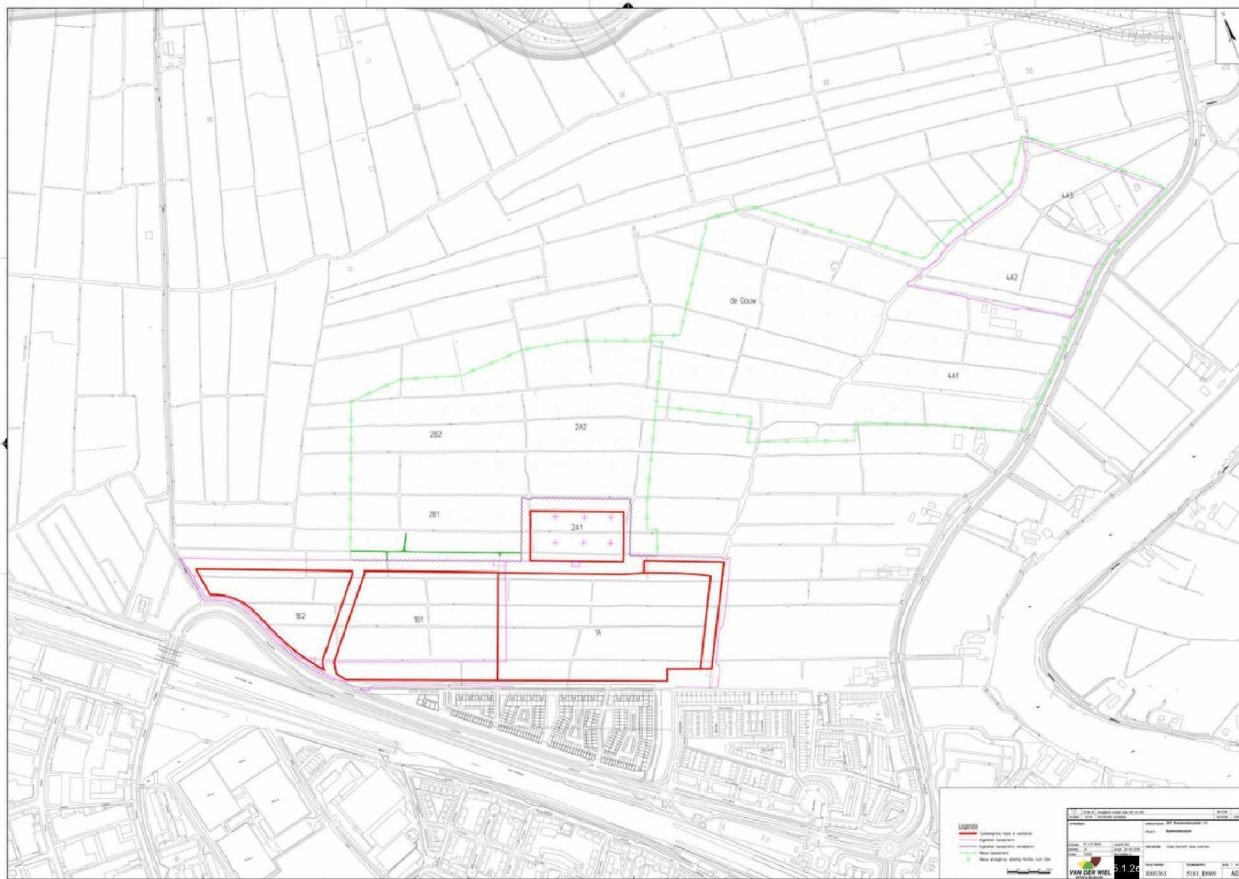
Anonymus (2015) Werkinstructie Grote waternavel. Waterschap Aa n Maas, Waterschap Brabantse Delta & Waterschap de Dommel.

Boute, M. (2011) Pilots bestrijding exotische waterplanten Grote waternavel, Parelvederkruid en Waterteunisbloem. Boute ecologie en water advies, Stevensweert.

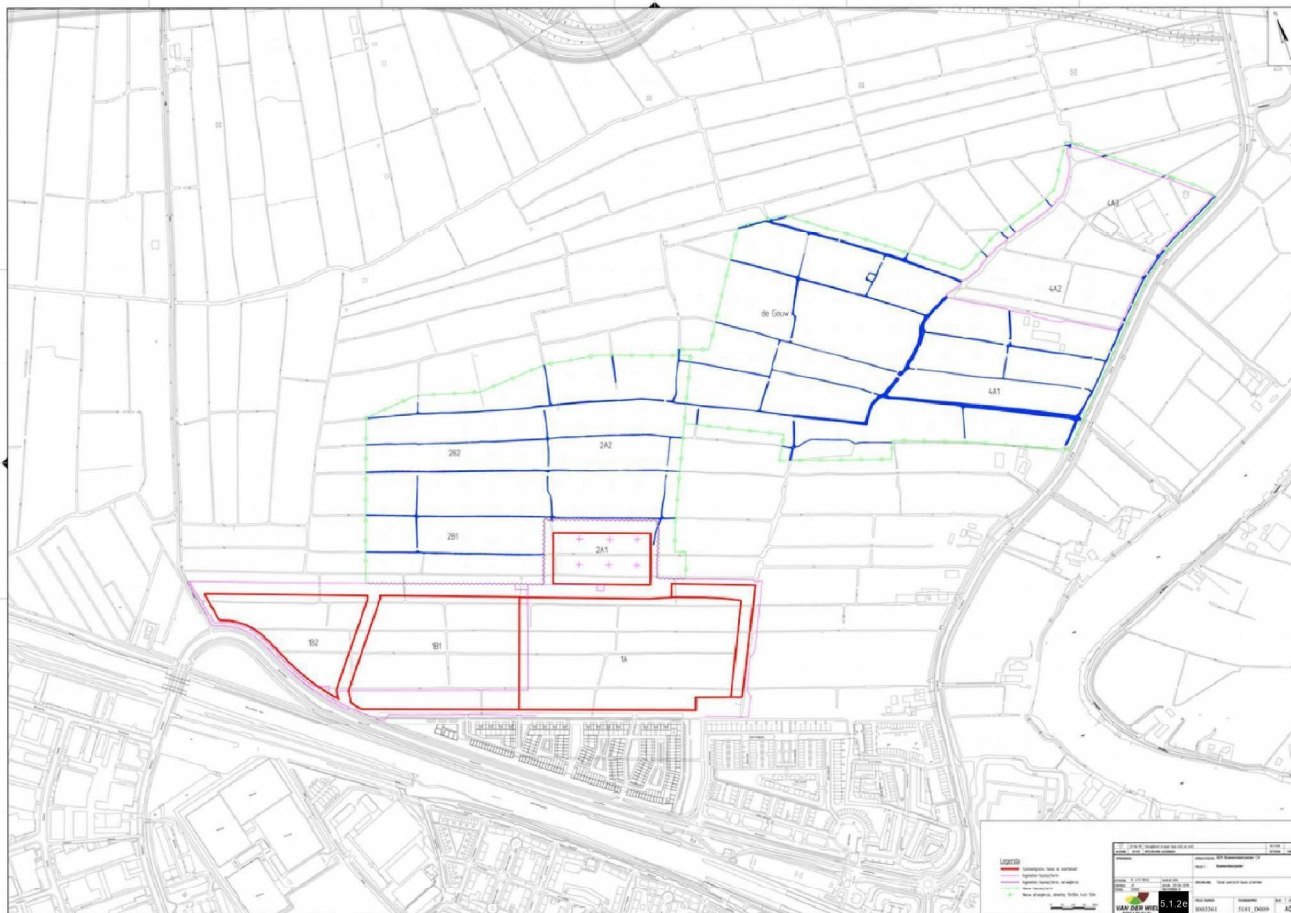
Michielsen, J.M. & M.M. Riemens (2012) Resultaten van een kasproef naar de effectiviteit van branden en frequente manuele bestrijding op de groei van *H. ranunculoides*, *L. grandiflora* en *M. aquaticum* bij verschillende nutriëntenniveaus van de bodem. Invexo, Wageningen.

Kaart 1: de sloten waarin geen grote waternevel is aangetroffen. Uit deze sloten worden conform de ontheffing de platte schijfthoren overgezet.

Kaart 2: De sloten die geïnfecteerd zijn met grote watermavel. Het slootmateriaal wordt niet overgezet.